

Dotaz

Dovolujeme si Vás požádat o vyjádření k problematice hromadných listin, především k převodům hromadných listin a k postupu při opětovném vydávání hromadných listin (např. při prodeji dojde ke změně počtu cenných papírů).

Odpověď

Podle § 5 odst. 3 zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o cenných papírech“), lze vydat akcie, podílové listy nebo dluhopisy jako hromadné listiny nahrazující tyto jednotlivé cenné papíry. Z ustanovení plyne, že hromadná listina není samostatným druhem cenného papíru, ale cenným papírem nahrazujícím více kusů daného druhu cenného papíru. **Hromadná listina musí mít náležitosti stanovené pro listinný cenný papír, při jejím převodu bude proto zapotřebí dodržet postup předepsaný pro převod nahrazovaného cenného papíru v listinné podobě** (viz především § 17 a násl. zákona o cenných papírech).

Ustanovení § 5 odst. 3 zákona o cenných papírech dále stanoví, že práva spojená s hromadnou listinou nemohou být převodem dělena na podíly. Za podmínek předem stanovených emitentem má však majitel hromadné listiny právo na její výměnu za jednotlivé cenné papíry nebo jiné hromadné listiny. Pokud by tedy měl majitel hromadné listiny v úmyslu převést pouze část nahrazovaných cenných papírů, musel by nejprve požádat emitenta o její výměnu za jednotlivé cenné papíry či hromadné listiny znějící na příslušný nižší počet nahrazovaných cenných papírů. **Podmínky výměny může emitent podle okolností určit ve stanovách, v emisních podmínkách apod.**

Jako sporná se jeví otázka, zda je možné nahradit hromadnou listinou cenné papíry již vydané. Zmíněný problém řešil § 5 odst. 3 zákona o cenných papírech zcela jednoznačně před novelou provedenou zákonem č. 362/2000 Sb. s účinností od 1. 1. 2001. Umožňoval emitentovi, aby vydal vyjmenované druhy cenných papírů jako hromadné listiny pouze jejich prvému nabyvateli. Novelizované znění o prvním nabyvateli výslovně nehovoří, novela však ponechala beze změn § 5 odst. 1 zákona o cenných papírech. Podle něho je cenný papír vydán dnem, kdy splňuje všechny zákonem nebo jiným právním předpisem stanovené náležitosti *a kdy se v souladu se zákonem stanoveným způsobem stane majetkem prvního nabyvatele.*

Lze tedy mít zato, že novela vypustila z § 5 odst. 3 zákona o cenných papírech zmínku o prvním nabyvateli pro nadbytečnost, neboť *vydat* akcie, podílové listy nebo dluhopisy jako hromadné listiny je možné s ohledem na § 5 odst. 1 téhož zákona i nadále pouze prvním nabyvateli. Z vazby § 5 odst. 1 a § 5 odst. 3 zákona o cenných papírech by striktně vzato bylo třeba dovodit, že vydáním hromadné listiny dochází k emisi nových cenných papírů. Ty ovšem nemohou existovat vedle původních cenných papírů. Původní cenné papíry by tak ke stejnému okamžiku musely zaniknout. Ke zrušení cenného papíru a jeho nahrazení cenným papírem jiným však obecné předpisy zákona o cenných papírech ani zvláštní zákony upravující jednotlivé druhy cenných papírů nedávají v daném případě dostatečný právní základ. Připouští-li podobnou transformaci, činí tak zpravidla výslovně jako např. u úpravy přeměny podoby cenného papíru.

Ustanovení § 5 odst. 3 zákona o cenných papírech ovšem na druhé straně počítá s výměnou hromadné listiny za zaknihované cenné papíry. Z kontextu páté věty je třeba dovodit, že se jedná o situaci, kdy nejprve existují zaknihované cenné papíry a ty se posléze vymění za jednu hromadnou listinu. Opačný postup nemohlo mít ustanovení na mysli, neboť by sotva odkázalo na § 11 téhož zákona (přeměna zaknihované podoby cenného papíru na listinnou, tj.

zaknihovaných cenných papírů na hromadnou listinu). Zřejmě tak bude nutné dospět k závěru, že hromadná listina může nahradit již emitované cenné papíry, jsou-li zaknihované. V daném případě ostatně nevzniká problém zániku původního cenného papíru a vzniku nového, neboť s tím zákon o cenných papírech u přeměny podoby cenného papíru počítá jako se samozřejmostí.

Za této situace by ovšem bylo neodůvodněné trvat na závěru, že u existujících listinných cenných papírů výměna za hromadnou listinu možná není. Přehlížet nelze ani okolnost, že novela zakotvila možnost vyměnit hromadnou listinu za jiné hromadné listiny. Jeví se jako obtížně zdůvodnitelné připustit výměnu hromadné listiny za více hromadných listin či dokonce zaknihovaných cenných papírů za hromadnou listinu a zároveň znemožnit obdobnou výměnu v případě již vydaných listinných cenných papírů. Není vyloučeno, že zákonodárce vypuštěním slova „prvnímu“ z § 5 odst. 3 věty první zákona o cenných papírech skutečně zamýšlel umožnit výměnu obou podob vydaných cenných papírů za hromadné listiny jako žádoucí řešení některých problémů vyskytujících se v praxi kapitálového trhu. Nebude-li připadat v úvahu postup podle § 11 zákona o cenných papírech, bude zřejmě nutné postupovat analogicky podle podmínek předem stanovených emitentem, jako je tomu při výměně hromadné listiny za jednotlivé cenné papíry nebo jiné hromadné listiny.

Ustanovení § 5 odst. 3 zákona o cenných papírech tedy, dle názoru Komise, počítá s možností, aby hromadná listina nahradila již existující cenné papíry, jsou-li vydány v zaknihované podobě, a to postupem podle § 11 téhož zákona. Pokud jde o možnost nahradit hromadnou listinou existující cenné papíry listinné, přiklání se Komise s ohledem na ryze soukromoprávní povahu úpravy hromadné listiny spíše k závěru, že zákon tuto možnost nezakazuje, tedy nevylučuje. Úpravu postupu v takovém případě zřejmě ponechává na emitentovi.

Ze stejného důvodu však Komise upozorňuje, že není orgánem nadaným pravomocí danou otázkou autoritativně posoudit a rozhodnout. Jednoznačné stanovisko budou muset zaujmout soudy. S ohledem na popsané nejasnosti, chybějící soudní judikaturu i teoretický základ doktrinální nelze zcela vyloučit, že se v konkrétním případě soudy přikloní k názoru opačnému.

Prezídium Komise schválilo dne 23. října 2001.
Kontaktní osoba: Petr Vokál, 21096415.